

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
Bosansko-podrinjski kanton Goražde
OPĆINA GORAŽDE
Služba za finansije, trezor i privredu**

**DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA
OPĆINE GORAŽDE
ZA PERIOD 2015 - 2017**

Goražde, juni 2014. godine

UVOD

Zakonom o Budžetima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj:102/13; 09/14; 13/14) uspostavljeno je srednjoročno planiranje kao, kontinuiran proces, koji počinje srednjoročnom ekonomskom i fiskalnom prognozom, a završava odobrenim konačnim budžetom i procjenama za buduće dvije godine.

Izrada Dokumenta okvirnog budžeta (DOB-a) za trogodišnji period je postala uobičajena praksa na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini u proteklih nekoliko godina.

Ovaj Dokument okvirnog budžeta za period 2015-2017.godina predstavlja ukupan fiskalni okvir budžeta Općine Goražde za 2015.godinu, te preliminarne projekcije za 2016. i 2017.godinu, ujedno DOB predstavlja preliminarni nacrt budžeta za 2015.godinu. Izrada DOB-a zasniva se na procjeni privrednog razvoja, razvoju socijalnog sektora, makroekonomskih pokazatelja.

Postupak pripreme DOB-a počinje dostavljanjem instrukcije broj: 1 o načinu i elementima izrade DOB-a koja sadrži: osnovne ekonomske pretpostavke i smjernice za pripremu DOB-a, tabele pregleda prioriteta budžetskih korisnika, te dinamiku i rokove pripreme DOB-a.

U Članu 15. Zakonom o Budžetima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj:102/13; 09/14; 13/14) koji se odnosi na Budžetski kalendar definisani su rokovi prema kojim se priprema i usvaja budžet, a samim tim i Dokument okvirnog Budžeta.

Na osnovu navedenog člana Zakona o Budžetima u Federaciji BiH, Služba za finansije, trezor i privredu je pristupila izradi Dokumenta okvirnog Budžeta Općine Goražde za period 2015-2017.godina. Dana 20.02.2014.godine Služba za finansije, trezor i privredu je aktom (broj:03-1-14-2-806/2014) uputila svim budžetskim korisnicima Instrukciju broj: 1 odnosno instrukciju za izradu DOB-a Općine Goražde za period 2015 - 2017. Godine, zajedno sa tabelom prioriteta.

Na osnovu navedene instrukcije, a prema odredbama člana 15. Zakona o budžetima u Federaciji BiH budžetski korisnici su svoje tabele prioriteta sa obrazloženjem trebali dostaviti do 15.04.2014.godine.

Do ostavljenog roka samo je Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu dostavila svoj prijedlog za izradu DOB-a.

Dana 17.04.2014.godine Služba za finansije, trezor i privredu je uputila Urgenciju (broj: 03-1-14-1-1819/14) prema ostalim budžetskim korisnicima da što hitnije dostave svoje prijedloge za izradu DOB-a.

Do dana izrade ovog dokumenta samo su svoje prijedloge dostavili: Služba za civilnu zaštitu i mjesne zajednice, Služba općinskog vijeća, Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i zajedničke poslove. Dostavljeni Zahtjevi bi će obrazloženi kroz oblast upravljanje potrošnjom.

Na osnovu Član 18. Zakona o Budžetima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj:102/13; 09/14; 13/14) propisano je da na osnovu prijedloga prioriteta budžetskih korisnika za izradu DOB-a Ministarstvo finansije priprema DOB i dostavlja ga Vladi do 15.juna.

Vlada razmatra i usvaja DOB do 30.juna tekuće godine zajedno sa srednjoročnim okvirom rashoda za tri godine nakon čega se dostavlja Parlamentu kao informacije.

Članom 28. Zakona o Budžetima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj:102/13; 09/14; 13/14) regulisano je da se odredbe člana 18. shodno primjenjuju i na općine.

Dokument okvirnog budžeta Općine Goražde za 2015-2017.god.pokriva slijedeće oblasti:

- *srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze ;
- *ekonomake politike vlade Federacije BiH za period 2014.-2016.godina;
- *prognoze direktnih i indirektnih prihoda;
- *projekcije tekućih rashoda.

Srednjoročne makroekonomske prognoze su bazirane na prognozama Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP), te projekcijama Federalnog Ministarstva finansija proslijeđenih posredstvom Ministarstva finansija BPK-a.

SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

U ovom poglavlju dati su osnovni srednjoročni makroekonomski pokazatelji i prognoze na kojima se zasnivaju procjene unutar Dokumenta okvirnog budžeta za period 2015.-2017. godina. Prezentirani pokazatelji o trenutnoj ekonomskoj situaciji i makroekonomskim trendovima i procjenama za period 2015.-2017. godina preuzeti su iz dostupnih prognoza Direkcije za ekonomsko planiranje BiH te projekcijama Federalnog Ministarstva finansija proslijeđenih posredstvom Ministarstva finansija BPK-a.

Perspektive za period 2015. – 2017. godine, dokument koji daje preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

Makroekonomski pokazatelji za period 2012 - 2016

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nominalni BPD u mil KM	27,199	28,258	29,512	31,185	33,026	35,201
Nominalni rast %	1,60 %	3,90 %	4,40 %	5,70 %	5,90 %	6,60 %
BDP deflator (predhodna godina = 100)	102,5	102,3	101,7	102,2	101,6	101,9
Realni BDP u mil KM (predhodna godina = 100)	26,528	27,613	29,021	30,51	32,512	34,537
Realni rast u %	-0,90 %	1,50 %	2,70 %	3,40 %	4,30 %	4,60 %
Inflacija mjerena indexom potrošačkih cijena u %	2,10 %	-0,10 %	0,10 %	1,10 %	1,00 %	1,20 %
Potrošnja u mil KM	28,624	28,838	29,48	30,376	31,444	32,587
Vladina potrošnja u mil KM	6,016	6,151	6,35	6,562	6,805	7,009
Privatna potrošnja u mil KM	22,608	22,687	23,131	23,814	24,639	25,578
Investicije u mil KM	4,953	4,968	5,46	5,977	6,522	7,271
Vladine investicije u mil KM	772	926	1,158	1,332	1,572	1,839
Privatne investicije u mil KM	4,032	4,011	4,242	4,556	4,933	5,468
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	9,00 %	12,50 %	14,30 %	16,10 %	17,30 %	18,90 %
Vladina štednja u % BDP-a	-1,20 %	-1,50 %	0,00 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %
Privatna štednja u % BDP-a	10,20 %	14,00 %	14,30 %	14,60 %	15,80 %	17,40 %
Bilans tekućeg računa u mil KM	-2,503	-1,436	-1,245	-943	-793	-604
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-9,20 %	-5,10 %	-4,20 %	-3,00 %	-2,40 %	-1,70 %
Nominalni Rast uvoza u %	-0,20 %	-2,20 %	2,20 %	3,00 %	3,60 %	3,50 %
Nominalni Rast izvoza u %	-1,90 %	6,60 %	5,00 %	7,80 %	8,00 %	7,90 %
Nominalni Rast uvoza u %	12,50 %	-1,80 %	4,10 %	7,40 %	8,80 %	11,20 %
Nominalni Rast izvoza u %	10,90 %	-4,00 %	3,10 %	7,30 %	8,80 %	11,30 %

Napomena: Izvor podataka Direkcija za ekonomsko planiranje, mart 2014.godine, dobijenih posredstvom Ministarstva finansija BPK-a od Federalnog ministarstva finansija.

Ekonomski rast

Nakon realnog pada (od 0,9%) u 2012., BiH ekonomija je prema procjeni DEP-a ostvarila skroman realni rast od 1,5% 2013. godine. Ovaj rast je bio nošen prije svega rastom izvoza (6,9%) i industrijske proizvodnje (6,7%), dok domaća tražnja bilježi neznatno povećanje uz skroman rast uvoza (1,4%). U isto vrijeme, privatna i javna potrošnja bilježe tek neznatan realni rast praćen skromnim povećanjem investicija prije svega u domenu javnih radova. Stagnacija broja zaposlenih, prosječne plate i socijalnih davanja države, te smanjenje novčanih priliva građana iz inostranstva od 2,2% su onemogućili rast privatne potrošnje. Javni radovi su bili glavni izvor blagog rasta investicija u 2013. godini. Aktiviranje ranije odobrenih sredstava, te "Stand by" aranžman sa MMF-om su obezbjedili povoljno inostrano kreditiranje (od strane međunarodnih institucionalnih kreditora) izgradnje cestovne infrastrukture (prije svega u FBiH) čime je više nego amortizovan pad privatnih investicija. Ipak, situacija bi se trebala postepeno poboljšavati u narednom periodu.

Očekivani ekonomski rast nekih od važnijih ekonomskih partnera iz bližeg okruženja, te rast Euro zone bi trebali ojačati BiH ekonomski rast tokom 2014-2015. godine. Očekuje se da bi pomenuti faktori trebali dovesti do postepenog jačanja ekonomskog rasta koji bi mogao iznositi 2,7% u 2014., te 3,4 % u 2015. godini. Ovaj rast bi trebao prije svega biti nošen rastom izvoza, te postepenim jačanjem privatne potrošnje i investicija. Jačanjem domaće tražnje bi trebao dovesti do povećanja rasta uvoza, te skromnog realnog povećanja vanjskotrgovinskog deficita od 2 % u 2014. godini.

Očekivano postepeno jačanje ekonomskog rasta u Euro zoni i neposrednom okruženju bi trebalo dovesti do daljnjeg takođe postepenog Jačanja BiH ekonomskog rasta koji bi u 2016 trebao iznositi 4,3%%, odnosno 4,6% 2017. godine.

Industrijska proizvodnja

Prema preliminarinim podacima BHAS-a (Agencija za statistiku BiH) za 2013. godinu Bosna i Hercegovina je za razliku od glavnih trgovinskih partnera zabilježila iznenađujuće visok rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,7% u odnosu na prethodnu godinu. Međutim ova relativno visoka stopa rasta industrijske proizvodnje u odnosu na ostale zemlje u okruženju ostvarena je uglavnom zahvaljujući niskoj osnovici iz prethodne godine, te izrazito povoljnim vremenskim prilikama i blagom povećanju izvoza tokom 2013. godine. Posljednje raspoložive projekcije DG ECFIN-a i preliminarni podaci za 2014. godinu nagovještavaju poboljšanje ekonomskih aktivnosti i jačanje ekonomskog rasta u zemljama EU u odnosu na prethodnu godinu, što će pretstavljati glavnu determinantu kretanja industrijske proizvodnje u BiH. Tokom 2014. godine očekuje se da bi pozitivni ambijent u međunarodnom ekonomskom okruženju trebao omogućiti nastavak stabilnog trenda rasta industrijske proizvodnje u BiH sa očekivanom stopom rasta od 4,5%. U prilog ovim očekivanjima idu i saopštenja entitetskih zavoda za statistiku prema kojima je u prva dva mjeseca 2014. godine ostvaren rast inudstrijske proizvodnje od 6,3 % u FBiH, odnosno 5,2% u RS. Tokom 2015. godine u zemljama EU očekuje se nastavak trenda pozitivnog ekonomskog rasta od oko 2% koji će biti podpomognut i jačanjem investicija sa godišnjom stopom rasta od oko 3,6%. Povećani nivo izvozne tražnje rezultirat će poboljšanjem proizvodnje u svim sektorima industrijske proizvodnje u BiH gdje se prema projekcijama DEP-a očekuje godišnji rast proizvodnje od oko 5,7%. Daljnje jačanje oporavka većine industrija u EU tokom 2016-2017. godine je korišteno kao pretpostavka projekcije intenziviranja oporavka BiH industrijske proizvodnje sa projiciranim godišnjim rastom od preko 6%.

Tržište rada

Iako se ne mogu očekivati veći pozitivni pomaci na tržištu rada, spori rast broja nezaposlenih u 2013. godini bi mogao nagovijestiti postepeni prestanak smanjenja broja zaposlenih u 2014. godini. Takođe, pretpostavljeni rast investicija, izvoza i uvoza, industrijske proizvodnje bi mogao doprinijeti usporavanju smanjenja broja zaposlenih u privatnom sektoru koji je u periodu krize registrovao najveći broj otpuštenih lica. Prema posljednjim projekcijama EK, broj zaposlenih u EU u 2014. godini će se skromno uvećati. Analogno spomenutim pretpostavkama u BiH se u 2014. godini može očekivati rast broja zaposlenih (0,4%) i neto plata (1%).

Pozitivne promjene na tržištu rada u BiH se mogu očekivati 2015. godine. Evropska Komisija predviđa u EU smanjenje stope nezaposlenosti i povećanje broja zaposlenih uz ekonomski rast podstaknut rastom obima investicija i vanjske trgovine.

U 2016. i 2017. godini se očekuje uvećanje obima investicija, trgovine i industrijske proizvodnje što bi imalo pozitivan uticaj na tržište rada, odnosno na kreiranje novih radnih mjesta i uvećanje prosječnih neto plata. Na osnovu spomenutog, pretpostavlja se da bi ukupan broj zaposlenih u BiH u 2016. godini mogao biti uvećan za 1,5%, odnosno 1,7% u 2017. godini.

Cijene

Kao i prethodnih godina promjena cijena u BiH je determinisana kretanjem svjetskih cijena hrane, energenata (prvenstveno nafte i gasa), ali i promjenama cijena komunalija, akcizama i sl. Prema posljednjim projekcijama MMF-a cijene nafte se ne bi trebale značajno mijenjati u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu, dok bi cijene gasa trebale biti nešto niže u istom periodu. Slično je sa cijenama hrane koje bi prema procjenama MMF-a trebale biti niže u 2014. godini.

U BiH se takođe ne očekuje značajan rast cijena uzimajući u obzir promjene cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu.

U 2015. godini prema projekcijama MMF-a cijene nafte na svjetskom tržištu bi trebale biti niže u odnosu na 2014. godinu, dok bi cijene gasa ostale nepromijenjene. Uzimajući u obzir navedena kretanja cijena kao i nastavak uvećanja akciza na cigarete, u BiH se u 2015. godini može očekivati rast cijena od 1,1%. Slična kretanja se očekuju i u periodu 2016.-2017., odnosno rast cijena u BiH bi mogao iznositi oko 1% odnosno 1,2% respektivno.

Monetarni sektor

U 2013. godini svi monetarni agregati ostvarili su pozitivan godišnji rast, što je nastavljeno i u prvom mjesecu 2014. godine. Uz pretpostavku daljnjeg postepenog oporavka bh. ekonomije, do kraja 2014. godine može se očekivati stopa rasta ukupne novčane mase oko 4% g/g. Razlog nešto usporenije stope rasta jeste da se očekuje usporavanje rasta ukupnih depozita.

U razdoblju 2015. – 2017. godine očekuje se nastavak ekonomskog rasta u BiH, pa samim tim i pozitivan učinak na razvoj monetarnog sektora, odnosno očekuje se nastavak rasta depozita (koji ulaze u sastav M2), kao i gotovine izvan banaka. Stopa rasta M2 mogla bi se kretati od 5,5% - 7% g/g. Devizne pričuve u 2013. godini ostvarile su rast od 8,6% g/g zahvaljujući pozitivnom rastu izvoza, dok je uvoz u BiH imao negativan rast g/g. Pozitivan godišnji rast nastavljen je i u prvom mjesecu 2014. godine. Međutim, učinak koje su tranše MMF-a imale na devizne pričuve u prošloj godini bi mogao izostati u 2014. godini. Prema trenutno dostupnim podacima, otplate kredita od prethodnih aranžmana s MMF-om su veće od uplate nove rate kredita zadnjeg „Stand by“ aranžmana. Uvjet za uplate preostalih rata jeste usvajanje određenih izmjena ili određenih novih zakona, kao što je npr. usvajanje novih zakona o radu u FBiH i RS. U razdoblju 2015. – 2017. godine očekuje se daljnji ekonomski oporavak EU kao glavnog trgovinskog partnera. Samim tim, očekuje se i rast vanjskotrgovinske razmjene BiH. Rast izvoza, ali i uvoza,

praćeno manjim rastom doznaka iz inozemstva, priljevima po osnovu direktnih stranih ulaganja i dr. priljeva iz inozemstva, imat će pozitivan učinak na devizne pričuve čiji rast bi se mogao kretati do 4,5%.

Vanjska trgovina

Tokom 2013. godine, nominalna stopa izvoza roba veća je za 6,6%, dok je s druge strane uvoz roba i doživio blagi pad po stopi od 0,5%. Prema pretpostavkama i projekcijama DEP-a, za 2014. godinu, očekuje se rast izvoza od 8,2% sa nominalnom vrijednošću od 9,1 milijardu KM, s druge strane očekuje se i rast uvoza po stopi od 7,5% sa nominalnim vrijednošću u iznosu od 16,2 milijarde KM.

Prema procjenama i projekcijama DEP-a ovaj period će karakterisati stalni rast kako izvoza tako i uvoza roba. Izvoz za 2015. godinu imaće vrijednost od 9,9 milijardi KM i stopu rasta od 9,3%, do 2017. godine vrijednost izvoza će porasti na 11 milijardi KM i bilježiće stopu rasta izvoza od 11,2%. Uvoz za 2015. godinu imaće vrijednost od 17,6 milijardi KM i stopu rasta od 8,3%, uvoz roba do 2017. godine ostvarivaće vrijednost od 19,6 milijarde KM i stopu rasta od 11,4%.

Strana direktna ulaganja

U 2014. godinu se očekuje ukupna strana ulaganja u iznosu od 630-690 miliona KM. Od toga 190 do 250 miliona KM bi iznosila uobičajena ulaganja na osnovu prosjeka iz zadnje tri godine i predviđanja slabog ili negativnog privrednog rasta u zemljama Evropske Unije i zemljama u okruženju. Od stranih ulaganja u elektroenergetski sektor se očekuje oko 440 miliona KM.

U 2015. godini se očekuju direktna strana ulaganja u iznosu od 880–940 miliona KM. Od ulaganja u elektro energetski sektor u ukupnom iznosu od oko 690 miliona KM te ulaganja u ostale sektore u rasponu 190-250 miliona KM.

Direktna strana ulaganja u 2016. godini bi bila od 980-1.080 miliona KM. Ulaganje u elektroenergetski sektor BiH bi iznosila oko 780 miliona KM dok bi prosječno ulaganje u ostale sektore bilo nešto veće nego u prethodne dvije godine bilo u rasponu od 200-300 miliona KM.

Direktna strana ulaganja u 2017. godini bi bila od 900 miliona – 1.050 miliona KM. Ulaganja u elektro energetski sektor su 600 miliona a ulaganje u ostale sektore bi bilo nešto veće nego u prethodnoj godini u rasponu od 300-450 miliona KM.

PROJEKCIJE PRIHODA

U nastavku su date projekcije prihoda po osnovu indirektnih poreza, poreza na dohodak, poreza na dobit, Sektora za poreznu politiku i javne prihode prosljeđenih od Federalnog Ministarstva finansija posredstvom Ministarstva finansija BPK-a.

Izvršenje prihoda od indirektnih poreza kantona i općine kantona pojedinačno na jedinstvenom računu za 2013.godinu, revidirane projekcije za 2014.godinu i projekcije prihoda za period 2015-2017.godina

Indirektni porezi	Izvršenje 2013	2014	2015	2016	2017
Bosansko podrinjski kanton	23.891.292	23.803.216	26.288.408	26.300.720	26.019.857
Kanton	21.754.785	21.674.585	23.937.536	23.948.747	23.693.000
Foča-Ustikolina	186.074	185.388	204.744	204.840	202.652.
Goražde	1.843.246	1.836.451	2.028.187	2.029.137	2.007.468
Pale - Prača	107.187	106.791	117.941	117.996	116.736
Općine	2.136.507	2.128.631	2.350.872	2.351.973	2.326.857

Izvršenje prihoda od poreza na dohodak za 2013.godinu, revidirane projekcije za 2014.godinu i projekcije za period 2015 -2017.godina

Vrsta prihoda	Izvršenje 2013.	Projekcije			
		2014.	2015.	2016.	2017.
Porez na dohodak	3.478.097	3.561.499	3.691.493	3.840.999	3.996.559
Kanton	2.278.839	2.334.206	2.419.405	2.517.391	2.619.345
Općine	1.199.258	1.227.292	1.272.089	1.323.608	1.377.214

Izvršenje prihoda od poreza na dobit za 2013.godinu, revidirane projekcije za 2014.godinu i projekcije za period 2015-2017

Vrsta prihoda	Izvršenje 2013.	Projekcije			
		2014.	2015.	2016.	2017.
Porez na dobit	321.221	376.032	388.817	405.536	424.190

Izvršenje prihoda sa Jedinstvenog računa za 2013.godinu, revidirane projekcije 2014.godinu i projekcije prihoda sa Jedinstvenog računa za period 2015-2017.godina za direkciju cesta

KANTON	Izvršenje 2013	2014	2015	2016	2017
Bosansko-podrinjski kanton	607.272	605.033	668.202	668.515	661.376

Projekcije prihoda od indirektnih poreza (2014.-2017) - Programski scenario

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					stopa rasta			
	2013	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
PDV	3.102,90	3.203,00	3.265,00	3.360,10	3.457,80	3,20%	1,90%	2,90%	2,90%
Akcize	1.267,10	1.308,60	1.332,50	1.349,40	1.364,70	3,30%	1,80%	1,30%	1,10%
Carine	211	220,8	227,4	235,6	243,8	4,60%	3,00%	3,60%	3,50%
Putarina	285,3	290,6	295,5	302,7	310,9	1,90%	1,70%	2,40%	2,70%
Ostalo	19,9	18,1	18,3	18,5	18,6	-8,70%	0,90%	0,90%	0,90%
UKUPNO	4.886,20	5.041,00	5.138,70	5.226,30	5.395,80	3,20%	1,90%	2,50%	2,50%
Putarina (0,10 KM/l)	-114	-116,2	-118,2	-121,1	-124,4	1,90%	1,70%	2,40%	2,70%
Sredstva za raspodjelu	4.772,20	4.924,80	5.020,50	5.145,20	5.271,50	3,20%	1,90%	2,50%	2,50%

Izvor: Odjeljenje za makroekonomsku analizu (OMA) UIO BiH.

EKONOMSKA POLITIKA VLADE FBiH ZA PERIOD 2014.-2016. GODINA

Na sjednici održanoj 13.05.2014.godine Vlada FBiH je prihvatila dokument Ekonomska politika Vlade FBiH za period 2014.-2016. godina, koji je pripremio Federalni zavod za programiranje razvoja.

Dokument je urađen u skladu s vizijom razvoja FBiH, Strategijom razvoja BiH i Strategijom socijalne uključenosti BiH za period 2010.-2014. godine, koje je Vlada FBiH prihvatila i zadužila federalna ministarstva i kantonalne vlade da izradom i realizacijom akcionih planova, implementiraju ove strateške dokumente, te mandatnim Programom rada Vlade FBiH. Kao strateški ciljevi FBiH utvrđeni su makroekonomska stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, EU integracije i socijalna uključenost.

Makroekonomske projekcije za period 2014.-2016. temeljene su na dostupnim informacijama i statističkim pokazateljima objavljenim do sredine septembra 2013. godine. Nepovoljna gospodarska kretanja u međunarodnom okruženju, prije svega u EU, krajem 2012. godine i u prvom dijelu 2013. godine, doveli su do jačanja negativnih rizika, što je uticalo na makroekonomske projekcije.

U domaćoj privredi, nakon negativnih kretanja ekonomskih aktivnosti iz 2012. godine, u 2013. godini (za prva tri kvartala), ostvaren je blagi nominalni rast BDP-a od 1,6 posto. U skladu s tim, može se očekivati rast nominalnog BDP-a u procentu od 1,5 posto u 2013. godini i projekcije u 2014. godini - 4,1 posto, u 2015. godini - 4,5 posto, da bi očekivani rast nominalnog BDP-a dostigao nivo od 4,9 posto u 2016. godini.

Kod vanjskotrgovinskog poslovanja, u FBiH je u 2013. godini ostvaren izvoz u vrijednosti od 5.540 miliona KM što je za 5,7 posto više u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz je u istom periodu iznosio 9.870 miliona KM i za 1,4 posto je manji nego u 2012. godini. U 2014. godini se očekuje rast uvoza za 3,5 posto, u 2015. za 4,5 posto, dok su očekivanja za 2016. godinu povećanje uvoza za 5,5 posto.

Izvozne aktivnosti u 2013. godini povećane su za 5,7 posto, dok se u naredne tri godine očekuje kontinuirani rast i to u 2014. godini za sedam, u 2015. osam, a u 2016. godini za deset posto. Razlozi za ovakve procjene, najvećim dijelom, temeljene su na predviđanjima rasta izvoza električne energije, nafte, željeza i čelika, aluminijskih proizvoda, rezervnih dijelova za automobilsku industriju, itd.

Prema procjeni Federalnog zavoda za programiranje razvoja, u FBiH se u 2014. godini može očekivati povećanje broja zaposlenih za jedan posto. Očekuje se da bi ukupan broj zaposlenih u Federaciji BiH mogao dosegnuti stope rasta od 1,5 posto u 2015. i od dva posto u 2016. godini. Broj nezaposlenih u FBiH u 2013. godini je veći za 1,1 posto u odnosu na prethodnu godinu. Prema procjeni, u 2014. godini se može očekivati smanjenje broja nezaposlenih za 1,3 posto. Očekuje se da bi ukupan broj nezaposlenih u FBiH mogao biti smanjen za jedan posto u 2015. godini i 1,3 posto u 2016. godini.

Očekivani oporavak ekonomskih aktivnosti u FBiH, u periodu 2014.-2016. godina bit će temeljen na ubrzanju investicijskog ciklusa javnih poduzeća, posebno u sektoru energetike. Tako se u 2013. godini predviđa rast investicijske aktivnosti u procentu od 3,6 posto.

Dodatno povećanje investicijske aktivnosti očekuje se u naredne tri godine projekcijskog perioda, naročito u 2015. (stepen investicija 22,2 posto) i 2016. godini kada se očekuje povećanje investicija za 29,5 posto, uz konstantno povećanje udjela investicijskih aktivnosti u BDP-u, koji se kreće od 17,8 posto u 2013., do 27,4 posto u 2016. godini.

Procjene investicija su najvećim dijelom vezane za ekonomski oporavak u EU i okruženju, što će pozitivno uticati i na ekonomski oporavak BiH i FBiH, te za procjenjeni rast direktnih stranih investicija, najvećim dijelom u elektroenergetski sektor i gasnu mrežu.

SREDNJOROČNA FISKALNA STRATEGIJA

Ovo poglavlje sadrži projekcije prihoda za koje se očekuje da će biti na raspolaganju organima vlasti na prostoru Općine Goražde, iz kojih će biti finansirane javne potrebe općine, a koje su najvećim dijelom determinirane prilikama i situacijama navedenim u prethodnom poglavlju i koje su odraz ukupnih makroekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini kao i važećih fiskalnih propisa na prostoru Federacije Bosne i Hercegovine.

Imajući na umu postojeću situaciju, kao i činjenicu da Služba za finansije, trezor i privredu, vrlo malim dijelom može utjecati na ukupnu fiskalnu strategiju za naredni srednjoročni period evidentno je da kao realna osnova za izradu i prezentaciju srednjoročne fiskalne strategije će poslužiti prognoze i pretpostavke preuzete od DEP-a i ekonomskih politika Vlade FBiH te projekcija Sektora za poreznu politiku i javne prihode proslijeđenih od Federalnog Ministarstva finansija posredstvom Ministarstva finansija BPK-a.

U kontekstu ranije spomenutog, kao i analiza ostvarenja prihoda proteklih godina i trenda izvršenja za prva tri mjeseca tekuće 2014. godine, Služba za finansije, trezor i privredu je uradila moguću projekciju prihoda koji pripadaju Općinskom budžetu. Osnov za projekciju prihoda za 2015.godinu je izvršenje prihoda za 2013.godinu.

Indirektni porezi koji se prikupljaju na račun Uprave za indirektno oporezivanje

Prihodi prikupljeni po osnovu indirektnih poreza (PDV-a, carinskih dadžbina i akciznih dadžbina) se uplaćuju na Jedinostveni račun indirektno oporezivanje (UINO), nakon čega se raspodjeljuju slijedećim redom: (1) raspodjela na račun rezervi, (2) raspodjela za sredstva za financiranje Institucija BiH, (3) raspodjela prihoda između entiteta i Brčko Distrikta i (4) otplata vanjskog duga. Nakon raspodjele sredstava za otplatu vanjskog duga, preostalo se raspodjeljuje između entiteta i vlada nižih nivoa vlasti, u skladu sa utvrđenom formulom.

Udio prihoda sa jedinstvenog računa, u skladu sa Zakonom o uplatama na jedinstven račun i raspodjeli prihoda, a prema Zakonu o pripadnosti javnih prihoda u F BiH raspodjeljuje se kako slijedi:

- 36,20% FBiH
- 51,48% kantonima
- 8,42% općinama
- 3,90% Direkciji za ceste

Dio prihoda (51,48%) po temelju indirektnih poreza uplaćenih na poseban račun Budžeta FBiH pripada kantonima u skladu sa kriterijima (čl. 9 Zakona o pripadnosti javnih prihoda u F BiH) i formulama iz čl. 21., 23. i 24. istog zakona. Tako određeno učešće Općine Goražde u raspodjeli stopa za 2010. godine stopa je 1,194%; u 2011. godini stopa učešće u raspodjeli je 1,194 %, u 2012.godini stopa je 1,221%; u 2013.godini stopa učešća u raspodjeli je 1,199 %, a u 2014.godini stopa učešća u raspodjelije 1,029 % po istim kriterijima.

Iz navedenog evidentno je smanjenje stope učešća Općine Goražde u raspodjeli ukupnih sredstava kroz posmatrane godine, a samim tim i smanjenje prihoda od indirektnih poreza .

Prihodi koji se prikupljaju od strane kantona

Pored prihoda od indirektnih poreza, općine participiraju u prihodima od direktnih poreza i to: porez na dobit; porez na dohodak i porezi od imovine, te u prihodima od taksi i naknada, neporeznih prihoda. Prikupljanje i raspodjela direktnih i drugih prihoda se vrši u skladu sa federalnim propisima, te prema kantonalnom Zakonu o pripadnosti javnih prihoda.

Prihodi od indirektnih poreza

Značajan rast prihoda od indirektnih poreza (PDV-a) u Općini Goražde zabilježen je u 2011.godini i iznosio je 2.446.720,03 KM, kao i u 2008.godini i iznosio je 2.404.440,49 KM. U 2009.godini evidentan je pad istih i iznosio je 2.116.189,03 KM, kao i u 2012.godini i iznosio je 2.318.203,21KM. U 2010.godini zabilježen je lagani rast prihoda i iznosi 2.379.443,38 KM odnosu na 2009.godinu. U 2013.godini došlo je do pada ovih prihoda i ostvareni su u iznosu od 2.153.096,03 KM.

Za prva tri mjeseca 2014.godine ostvareno je 439.033,82 KM, tako da je realno očekivati do kraja godine ostvarenje ovih prihoda u iznosu cca 2.000.000,00 KM, što dodatno predstavlja smanjenje ovih prihoda za 7 % u odnosu na 2013.godinu. U projekcijama za 2015.godinu i za naredne dvije godine Služba za finansije, trezor i privredu je predvidjelo minimalan rast ovih prihoda na temelju makroekonomskih pokazatelja i projekcija, te na osnovu izvršenja za 2013.godinu, tako da bi u 2015.godini mogući iznos po ovom temelju bio oko 2.150.000,00 KM, u 2016.godini 2.170.000,00 KM i u 2017.godini 2.190.000,00 KM.

Porez na dobit

Porez na dobit poduzeća (izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, društava za osiguranje i reosiguranje imovine, pravnih lica iz oblasti elektroprivrede, pošte, telekomunikacija, iz oblasti igara na sreću i zabavnih igara) predstavlja javni prihod i u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u BPK-a dijeli se u omjeru 50:50 % između Općine i Kantona. Procjenjuje se da će prihodi po ovom osnovu, (na temelju rasta za prva tri mjeseca) do kraja 2014. godine iznositi oko 170.000,00 KM. Za naredne tri godine ovi prihodi projicirani su na temelju mogućeg rasta ukupne privredne aktivnosti i poslovanja privrednih subjekata, tako da bi prihodi od navedenog poreza u 2015. godini bili oko 170.000,00 KM. Procjenjuje se da će ovaj iznos dalje lagano rasti u 2016.godini na iznos od 175.000,00 KM, a u 2017.godini na iznos od 180.000,00 KM.

Porez na imovinu

Porez na imovinu od fizičkih i pravnih lica te porez na imovinu na motorna vozila predstavlja javni prihod i u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u BPK-a dijeli se u omjeru 50:50 % između Općine i Kantona. Procjenjuje se da će prihodi po ovom osnovu, (na temelju rasta za prva tri mjeseca) do kraja 2014. godine iznositi oko 200.000,00 KM. Za naredne tri godine ovi prihodi projicirani su tako da bi prihodi od navedenog poreza u 2015. godini bili oko 210.000,00 KM. Procjenjuje se da će ovaj iznos dalje lagano rasti u 2016.godini na iznos od 215.000,00 KM, a u 2017.godini na iznos od 220.000,00 KM.

Porez na dohodak

Porez na dohodak u skladu sa postojećim zakonskim rješenjima, se dijeli između kantona i općine. U Općini Goražde je ovaj omjer 65,54:34,46 u korist kantona. Ukupna procjena Općinskog prihoda do kraja 2014. godine iznosi oko 1.140.000,00 KM, što predstavlja rast oko 3 % u odnosu na ostvarenje u 2013.

godini. Ovi prihodi projicirani su u skladu sa očekivanjima o kretanju bruto plaća, zaposlenosti i zaostalih obveza po ovom osnovu, ostvarenja za prva tri mjeseca tekuće godine, te privrednim kretanjima. Procjenjuje se da će ovaj prihod biti oko 1.140.000,00 KM i u 2015. a u naredne dvije godine (2016. i 2017.) 1.150.000,00 KM i 1.160.000,00 KM.

Neporezni prihodi

U ovu skupinu prihoda pobrojani su prihodi od finansijske i nematerijalne imovine; naknade i takse; prihodi od iznajmljivanja; neplanirane uplate kao i prihodi od pružanja javnih usluga. Za 2015.godinu projicirani su u iznosu od 570.000,00 KM. Ovi prihodi su projicirani na temelju očekivane privredne aktivnosti kao i na temelju dosadašnjih kretanja. Za naredne dvije godine iznos ovih prihoda bi iznosio oko 575.000,00 KM u 2016. i 580.000,00 KM u 2017.godini. U ovim projiciranim iznosima nisu prikazani prihodi po osnovu posebnih naknada (namjenski prihodi).

Prihodi i naknade od cesta

Namjenski prihodi i naknade koji se ubiraju po dva osnova i to:

- Prihodi od indirektnih prihoda koji pripadaju Direkciji cesta

Prihodi koji se u skladu sa zakonskim odredbama dijele između kantona i općine. Ovi prihodi projicirani su na bazi izvršenja za 2013.godinu i na bazi izvršenja za prva tri mjeseca tekuće godine. Za 2015.godinu projicirani su u iznosu od 250.000,00 KM, dok za naredne dvije godine ovi prihodi bi iznosili oko 255.000,00 KM u 2016.godini i 260.000,00 KM u 2017.godini.

- Cestovne naknade

Naknade za upotrebu cesta za vozila pravnih lica i građana, koje se u skladu sa zakonskim odredbama dijele između kantona i općine. Ove naknade planirane su na bazi izvršenja za 2013.godinu i na bazi izvršenja za prva tri mjeseca tekuće godine. Za 2015.godinu projicirane su u iznosu od 105.000,00 KM, dok za naredne dvije godine ovi prihodi bi iznosili oko 110.000,00 KM u 2016.godini i 115.000,00 KM u 2017.godini.

Posebne naknade

Prihodi od posebnih naknada (namjenski prihodi) uključuju: prihodi od iznajmljivanja javnih površina, naknade po osnovu prirodnih pogodnosti-rente, vodne naknade, naknade za korištenje podataka i vršenja usluga iz oblasti katastra, naknade za korištenje šuma, općinske komunalne naknade, posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, prihodi od uplata stranaka za komisije. Ove naknade projicirane su na temelju godišnjeg priliva prihoda ostvarenih u protekom periodu odnosno na osnovu izvršenja za 2013.godinu. Za 2015.godinu projicirani su u iznosu od 1.035.000,00 KM, a za 2016.godinu 1.160.000,00 KM i za 2017.godinu 1.180.000,00 KM. U Tabeli: Pregled prihoda za period 2012 -2017.godina dat je analitički plan gore navedenih posebnih naknada po godinama. Za ove vrste prihoda, potrebno je da budžetski korisnici iz čije nadležnosti se odnose pojedine vrste prihoda, prilikom dostavljanja svojih zahtjeva za izradu Nacrta budžeta, dostave svoje prijedloge za planom istih kao i rashode koji će se realizovati iz pojedine vrste prihoda.

Tekući transferi i kapitalni primici

Planiranje tekućih transfera i kapitalnih primitaka koji se doznavaču sa viših nivoa vlasti je veoma teško jer zavisi od stanja situacije budžeta na višim nivoima, a samim tim mogućnosti doznavačavanja transfera i kapitalnih primitaka u praćenju realizacije projekata koji se realizuju na općinskom nivou . Ovi prihodi projicirani su na temelju godišnjeg priliva prihoda ostvarenih u protekom periodu odnosno na osnovu izvršenja za 2013.godinu i za 2015.godinu planirani su u iznosu od

700.000,00 KM, u 2016.godini u iznosu od 700.000,00 KM, te u 2017.godini u iznosu od 700.000,00 KM. U Tabeli: Pregled prihoda za period 2012 -2017.godina dat je analitički plan gore navedenih tekućih transfera i kapitalnih primitaka po godinama.

Potrebno je da budžetski korisnici prilikom dostavljanja svojih zahtjeva za izradu Nacrta Budžeta za 2013.godinu, ukoliko raspolažu sa podacima o ovim vrstama prihoda dostave svoje prijedloge za planiranje istih kao i rashode koji će se finansirati iz tih primitaka.

Ukupni prihodi Općine

Na temelju već navedenog, procjenjuje se da će Općina Goražde u 2015. godini imati na raspolaganju ukupno 4.243.000,00 KM poreznih i neporeznih prihoda bez posebnih naknada i prihoda i naknada od cesta. U slijedećoj tabeli prikazani su ostvareni porezni i neporezni prihodi u periodu 2012-2013, plan istih za 2014.godinu i projekcije poreznih, neporeznih prihoda, posebnih naknada, tekućih transfera i kapitalnih primitaka općine za period 2015-2017. godinu:

Tabela: Pregled prihoda za period 2012 - 2017.godine

	Izvršenje 2012.godine	Izvršenje 2013.godine	Plan 2014.godine	Projekcije 2015.godine	Projekcije 2016.godine	Projekcije 2017.godine
A. Porezni prihodi	3.724.667,63	3.664.229,08	3.777.950,00	3.673.000,00	3.713.000,00	3.753.000,00
Prihodi od indirektnih poreza - PDV	2.318.203,21	2.153.096,03	2.280.000,00	2.150.000,00	2.170.000,00	2.190.000,00
Porez na dobit	160.856,26	163.264,47	169.300,00	170.000,00	175.000,00	180.000,00
Porez na dohodak	1.067.476,00	1.130.243,88	1.124.500,00	1.140.000,00	1.150.000,00	1.160.000,00
Porez na imovinu	159.608,54	210.631,02	200.550,00	210.000,00	215.000,00	220.000,00
Ostali porezni prihodi	18.523,62	6.993,68	3.600,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00
B. Neporezni prihodi	514.881,10	587.117,91	568.700,00	570.000,00	575.000,00	580.000,00
Ukupno porezni i neporezni prihodi (A +B)	4.239.548,73	4.251.346,99	4.346.650,00	4.243.000,00	4.288.000,00	4.333.000,00
C. Porezni prihodi koji pripadaju direkciji cesta	257.793,00	239.576,98	260.000,00	250.000,00	255.000,00	260.000,00
D. Cestovne naknade	93.069,10	99.046,40	100.000,00	105.000,00	110.000,00	115.000,00
E. Posebne naknade (E₁+E₂+...+E₉)	636.985,42	1.039.769,15	2.150.000,00	1.035.000,00	1.060.000,00	1.080.000,00
E ₁ . Prihodi od iznajmljivanja javnih površina	130.579,38	135.823,82	140.000,00	140.000,00	140.000,00	140.000,00
E ₂ . Naknade po osnovu prirodnih pogodnosti-rente	174.103,32	353.904,30	1.110.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
E ₃ . Vodne naknade	146.519,76	207.684,28	200.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
E ₄ . Naknade za korištenje podataka i vršenja usluga iz oblasti katastra	87.398,50	103.137,70	115.000,00	105.000,00	110.000,00	110.000,00
E ₅ . Naknade za korištenje šuma	0,00	15.071,19	0,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
E ₆ . Posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	28.499,84	136.841,37	310.000,00	150.000,00	170.000,00	170.000,00
E ₇ . Prihodi od uplata stranaka za komisije	64.568,42	75.685,29	65.000,00	70.000,00	70.000,00	70.000,00
E ₈ . Naknada za izgradnju i održavanje skloništa	5.316,20	11.621,20	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
E ₉ . Općinske komunalne naknade	0,00	0,00	200.000,00	150.000,00	150.000,00	170.000,00
F. Tekući transferi i kapitalni primici (F₁ +F₂)	870.122,75	757.507,59	2.300.000,00	700.000,00	700.000,00	700.000,00
F ₁ Tekući transfer	665.509,84	607.433,90	1.210.000,00	600.000,00	600.000,00	600.800,00
F ₂ Kapitalni primici	214.612,91	150.073,69	1.090.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
G. Prenesena sredstva	126.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno (A+B++C+D+E+F+G)	6.223.764,30	6.387.263,79	9.156.650,00	6.333.000,00	6.413.000,00	6.488.000,00

Rizici po projekcije prihoda

Prognoze prihoda su usko vezane za privredni rast. Najveći rizik po projekcije prihoda naveden u ranijem tekstu je neuspjeh u ispunjavanju ciljeva privrednog rasta. Porezni prihodi zavise od unapređenja usklađenosti BiH institucija i entiteta sa jedne strane i svih nivoa vlasti unutar Federacije pogotovo kad su u pitanju prognoze prihoda od indirektnih poreza.

UPRAVLJANJE POTROŠNJOM

Prilikom projekcija rashoda za naredne tri godine, uvažavajući date projekcije prihoda Službe za finansije, trezor i privredu, rashodi budžetskih korisnika (koji se odnose na plate i naknade, izdatke za materijal i usluge, tekuće i kapitalne transfer te kapitalne izdatke koji će se realizovati iz Budžeta općine Goražde) trebali bi se kretati u granicama projekcije poreznih i neporeznih prihoda odnosno u granicama iznosa od 4.243.000,00 KM. Ako na ovaj iznos dodamo projekciju tekućih transfera od kantona, koji su neizvjesne, ograničenje budžetskih korisnika za gore navedene osnove bi se trebalo kretati u granicama iznosa od 4.943.000,00 KM.

Ako uzmemo izvršenje rashoda svih budžetskih korisnika za 2013.godinu za plate, naknade troškova zaposlenih i doprinose izvršenje je iznosilo 2.468.321,64 KM, za izdatke za materijal i usluge (bez namjenskih rashoda) 1.168.637,22 KM, za tekuće transfer (bez namjenskih rashoda) 1.250.794,20 KM i za kapitalne izdatke (bez namjenskih rashoda) 139.897,72 KM. Ukupan iznos po navedenim rashodima za 2013.godinu je iznosio 5.027.650,78 KM.

Na osnovu navedenog zahtjevi budžetskih korisnika za izradu Nacrta Budžeta za 2015.godinu koji se odnose na plate, naknade zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge bi se trebali kretati u granicama izvršenja za 2013.godinu. U slučaju povećanja na platama i doprinosima budžetski korisnici bi trebali uštede napraviti na izdacima na materijalu i uslugama. Izdaci za tekuće transfere te kapitalne izdatke koji se realizuju iz poreznih i neporeznih prihoda bi se trebali kretati na bazi izvršenja za 2013. godinu umanjenim za 10 %.

Detaljnije obrazloženje projekcije rashoda te njihovo tabelarno predstavljanje nije moguće izraditi jer svi budžetski korisnici nisu dostavili svoje prijedloge, što smo obrazložili u uvodnom djelu. Projekcije odnosno prijedlozi onih Budžetskih korisnika koji su dostavili svoje prijedloge, a koje smo naveli u uvodnom djelu iznose za 2015.godinu 4.672.840,00 KM, za 2016.godinu 4.969.930,00 KM i za 2017.godinu 5.225.010,00 KM.

Iz projekcija posebnih naknada i prihoda i naknada od cesta trebali bi se u istom iznosu planirati i rashodi za te svrhe kao što su: rashodi iz oblasti katastra koji se realizuju iz namjenskih prihoda po osnovu naknade za korištenje podataka i vršenja usluga iz oblasti katastra, rashodi iz oblasti Civilne zaštite koji se realizuju iz posebnih naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, rashodi za usluge popravki i održavanja cesta koji se realizuju iz cestovnih naknada i prihoda koji pripadaju direkciji cesta.

Iz ostalih posebnih naknada kao što su prihodi od iznajmljivanja javnih površina, naknade po osnovu prirodnih pogodnosti-rente, vodne naknade, naknade za korištenje šuma, prihodi od uplata stranaka za komisije trebali bi se realizovati oni rashodi na osnovu kojih se i ubiraju ova vrsta naknada kao i oni rashodi koji se mogu realizovati iz ove vrste posebnih naknada kao što je ulaganje u infrastrukturu ali sve u granicama planiranih sredstava za te namjene.